

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Hoogstraat 5-11 (Oudenburg, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019F86
Juni 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	36
1.5	Synthese	39
2	Bibliografie.....	41

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 7: Snede ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 16: Het westprofiel met aanduiding van de verschillende stratigrafische eenheden (bron: Vanhoutte, S. 2004, p. 222).	25
Figuur 17: Zicht op de sleuf vanuit het zuiden (Bron: Vanhoutte, S. 2004, p.221).....	25
Figuur 18: Zicht op de sleuf vanuit het zuiden (bron: opdrachtgever).	26
Figuur 19: Tekening profiel (bron: Dhaeze, W. Hantson, W. Kellner, T. Dewilde, M. De Buyser, F. Minten, N. 2013; p. 29).	27
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 21: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (bron: KBR).	33

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).....	34
Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: KBRt).....	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	38

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

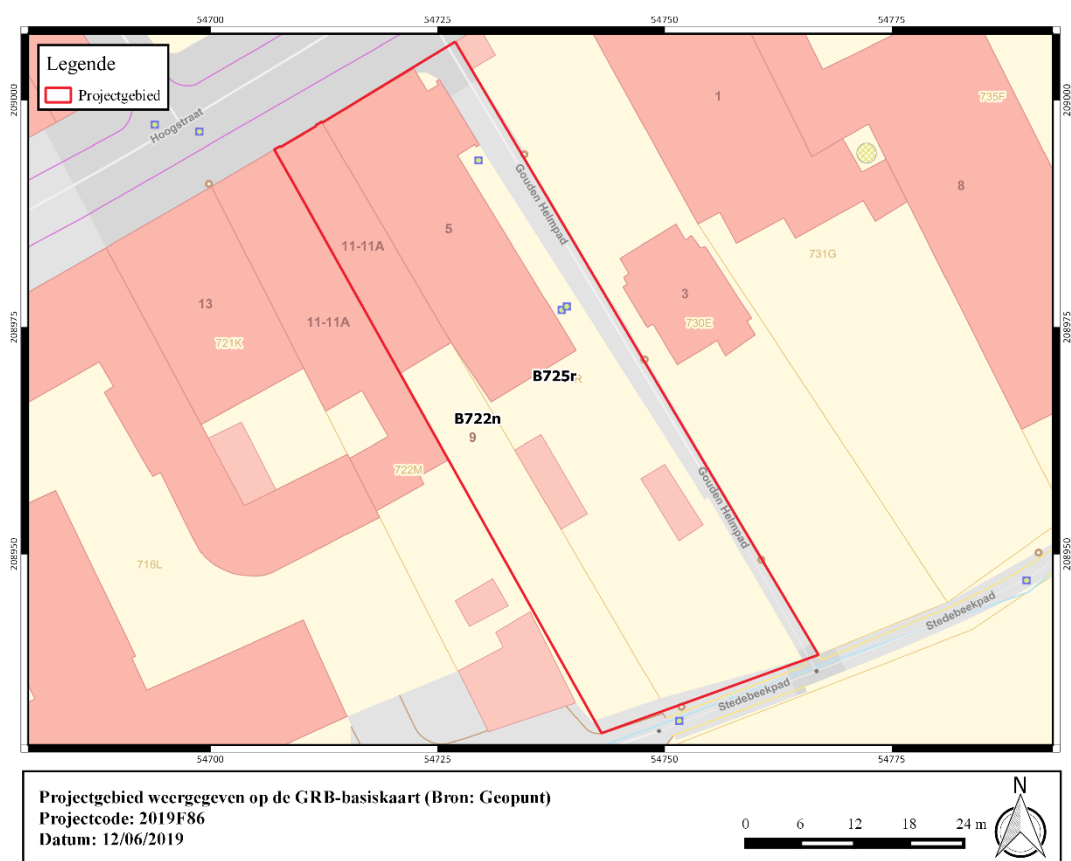
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

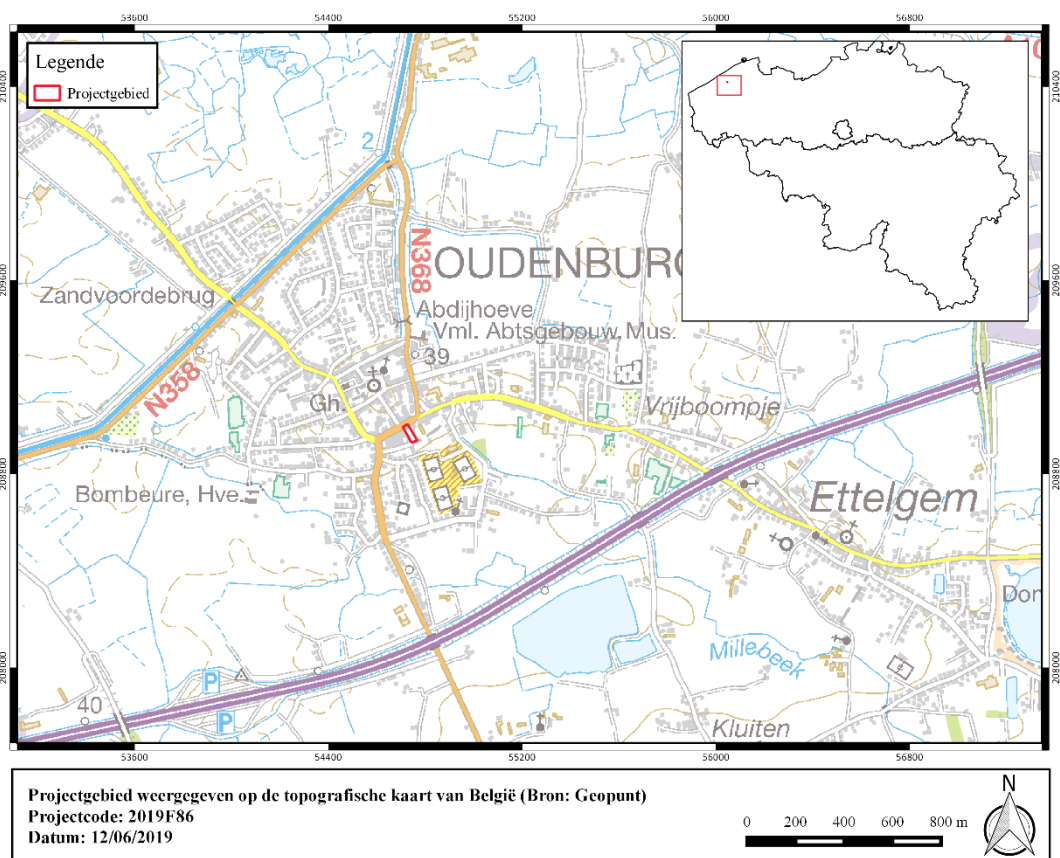
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Oudenburg
	Deelgemeente	/
	Postcode	8460
	Adres	Hoogstraat 5-11 8460
	Toponiem	Hoogstraat 5-11
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 54679 Y _{min} = 208928 X _{max} = 54792 Y _{max} = 209007
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Oudenburg, Afdeling 1, Sectie B, nr's 722n, 725r Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Sofie Vanhoutte (Erfgoedonderzoeker Agentschap Onroerend Erfgoed) Wouter Dhaeze (Stadsarcheoloog Oudenburg)	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van Oudenburg. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1828 m². De geplande werken hebben betrekking op een zone met een gecombineerde oppervlakte van 815 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Oudenburg Hoogstraat 5-11 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Sanderuskaart, 1640
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Oudenburg, in het noorden van de provincie West-Vlaanderen. Oudenburg grenst ten westen aan Gistel, ten noorden aan Oostende, Bredene en De Haan, ten oosten aan Jabbeke en ten zuiden aan Ichtegem. Het plangebied zelf is omgeven door het Gouden Helmpad ten oosten, het Stedebeekpad ten zuiden, bebouwing ten westen en de Hoogstraat ten noorden. De stadskern van Oudenburg situeert zich ca. 180 meter ten noordwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 1828 m². De geplande werken hebben betrekking op een zone van 815 m².

Binnen de zone van de geplande werken is op heden ca. 65 m² van het terrein bebouwd. Bijkomend is ca. 25 m² verhard. Het overige deel van het terrein is in gebruik als grasland.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

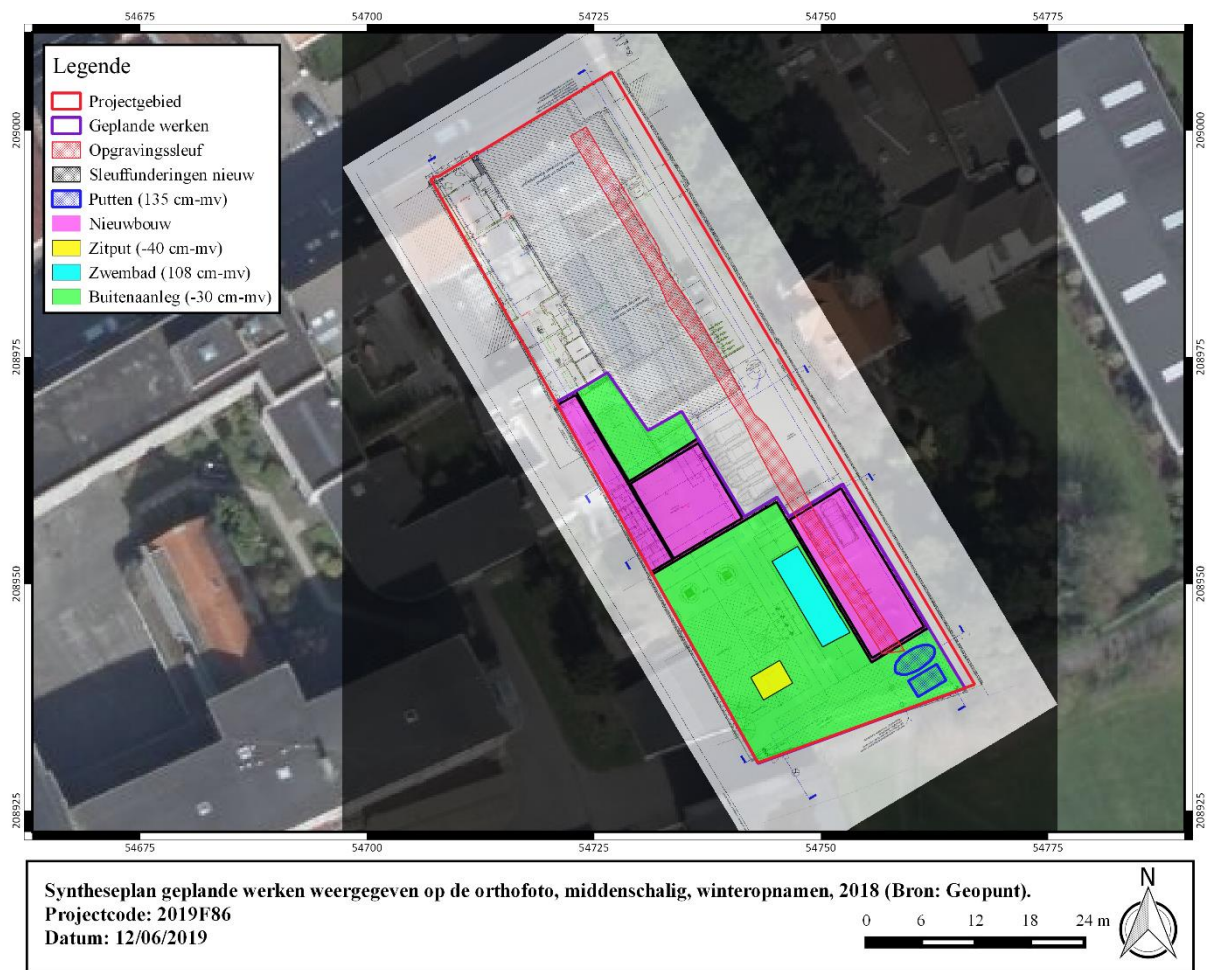
De opdrachtgever plant de uitbreiding van een bestaande slagerij met een gelegenheidszaal, berging en nieuwe tuin. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 815 m². Op heden zit er een sterke helling in het terrein. Het bestaande aflopende verloop zal verholpen worden door middel van een trap die de verbinding zal vormen tussen twee geëgaliseerde etages. Op de doorsneden in bijlage is het bestaande maaiveld aangeduid met een rode lijn, het nieuwe maaiveld met een groene lijn. Onderstaande bodemingrepen zijn gerekend vanaf het bestaande maaiveld.

Hieronder een overzicht van de geplande bodemingrepen.

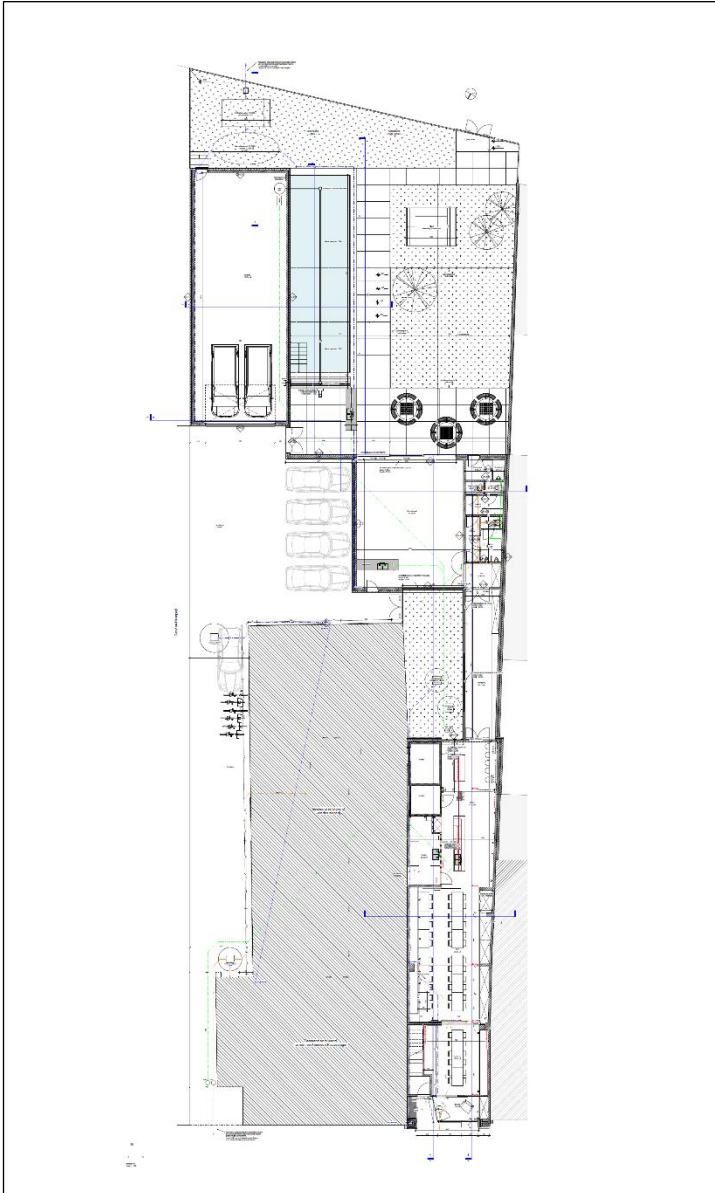
- De groene zone betreft een bodemingreep van max 30 cm onder het huidige maaiveld. Hier worden nieuwe groenzone en nieuwe verharding voorzien. De totale oppervlakte van deze zone bedraagt 525 m²
- De zwarte arcering duidt de locatie van de voorziene sleuffunderingen voor de nieuwbouwgedeelten aan. Deze worden aangelegd tot een diepte van 90 cm-mv (oppervlakte 80 m²)
- De gele zone betreft de aanleg van een zithoek tot een maximale diepte van ca. 40 cm onder het bestaande maaiveld. De oppervlakte bedraagt 11 m²
- Ter hoogte van de blauwe zone wordt een nieuw zwembad gerealiseerd over een oppervlakte van 36 m². Hiertoe wordt een bodemingreep voorzien van maximaal 108 cm onder het bestaande maaiveld, inclusief funderingsplaat.
- Ter hoogte van de blauwe zone in het zuidelijk deel van het projectgebied worden kratten voorzien voor infiltratie (7 m²) en een hemelwaterput van 9 m². Deze worden aangelegd tot een diepte van 135 cm-mv.

De rode zone betreft een opgravingsleuf die is aangelegd in 2003 o.l.v. Sofie Vanhoutte (cfr. infr. 1.4.2.1).

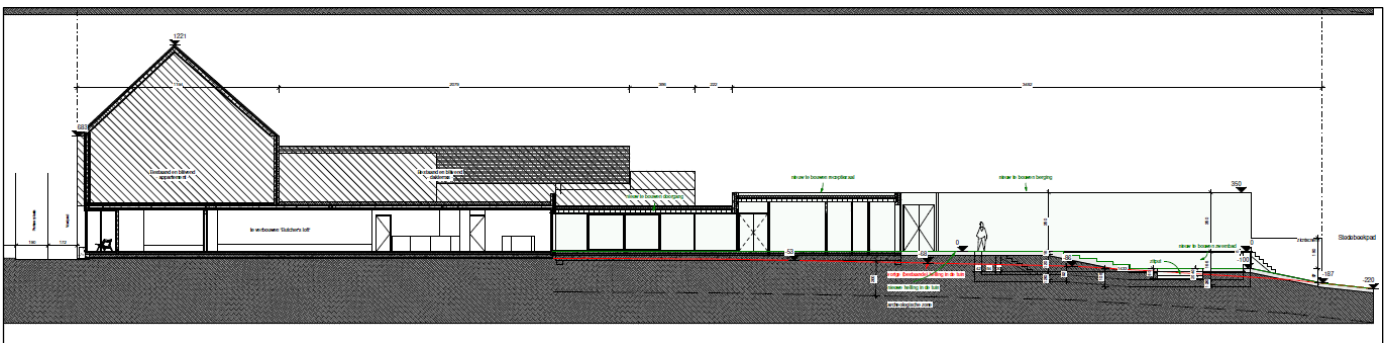

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).

Figuur 7: Snede ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Kustpolders
Tertiair	Lid van Egem (Formatie van Tielt)
Quartair	Type 11
Bodemtypes	OB, o.P2
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	7.1 - 5.0 m TAW

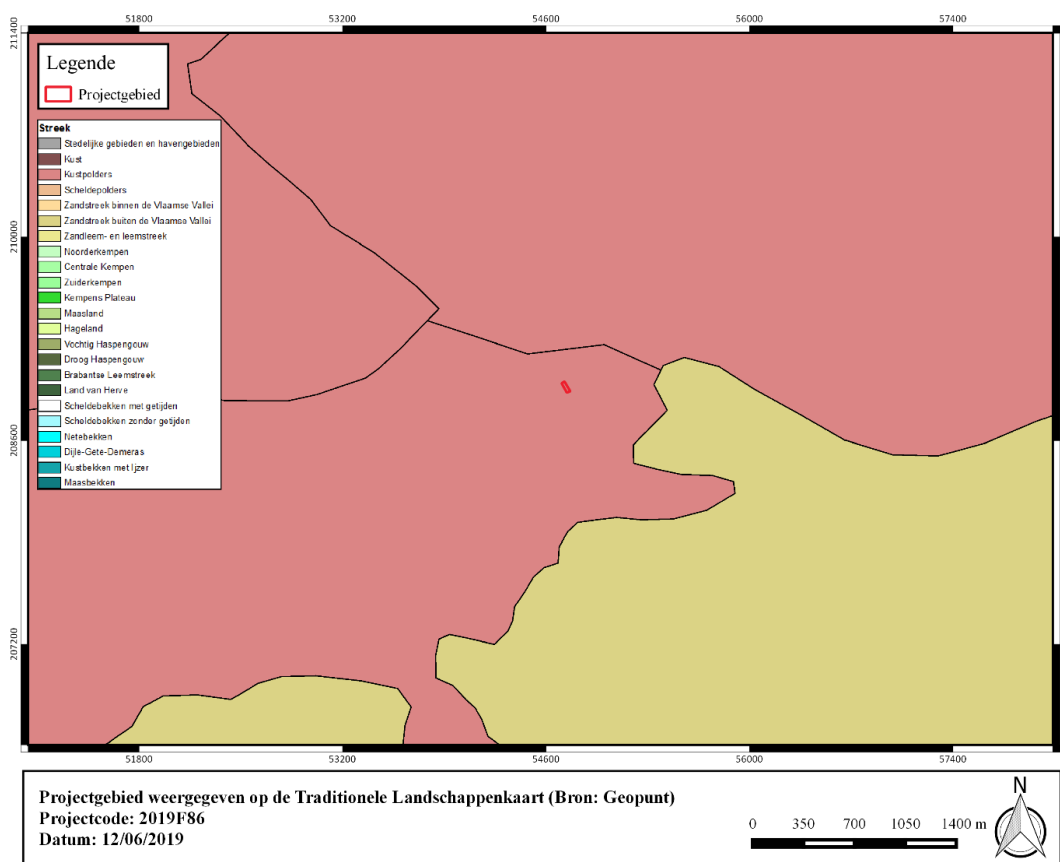
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen binnen de kustpolders.

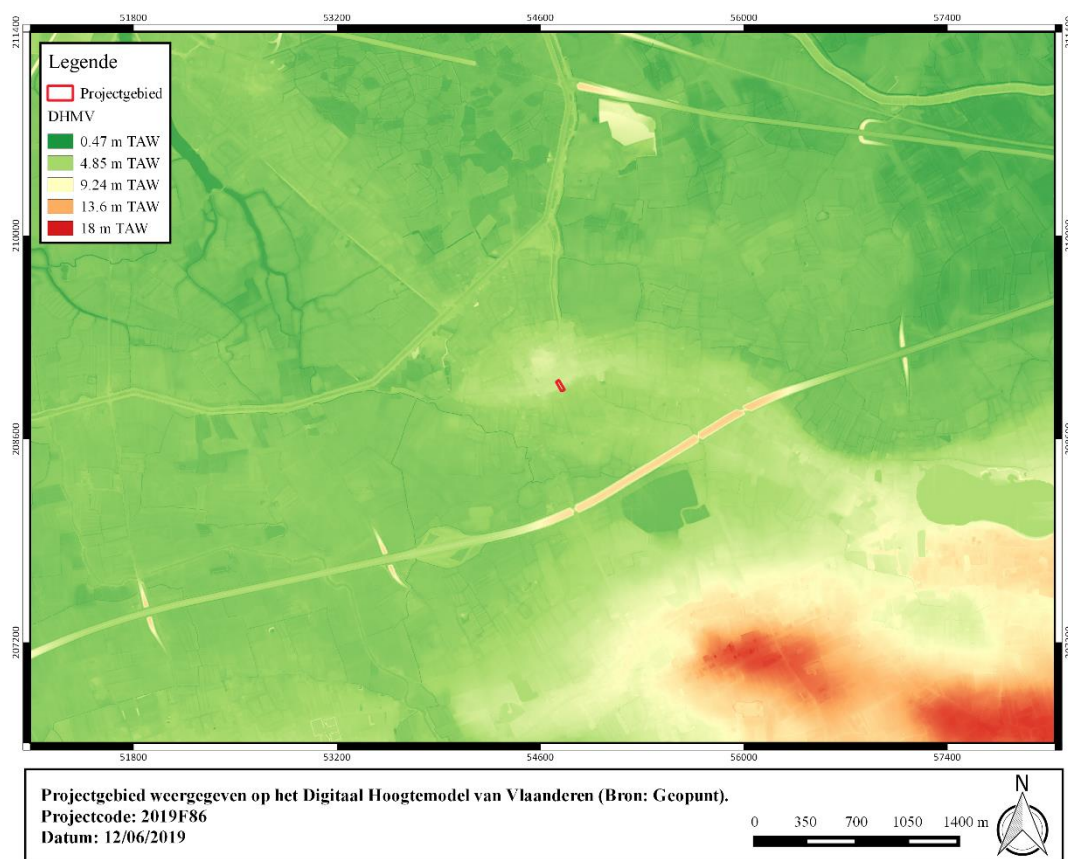
Het gehele quartair wordt gekenmerkt door ijstijdperiodes met grote koude en toename van het landijs met daartussen warmere interglacialen. Een laatste koude periode volgt tussen ongeveer 116.000 tot 11.600 jaar geleden. Door de vorming van ijs lag de zeespiegel 120 meter lager dan nu. Rond Brugge ontstond een boomloos open landschap met beperkte vegetatie. Tussen 35.000 en 14.000 v. Chr. heerst zo'n koude in onze gebieden dat er geen sprake is van bewoning. Gedurende het laatglaciaal worden de gebieden weer aantrekkelijk. Tussen ca. 14.000 en 10.000 jaar geleden doen zich een tweetal klimaatsverbeteringen voor waarbij de temperaturen oplopen tot 18°C in de zomer. Het klimaat is echter nog niet standvastig en regelmatig keert de koude terug.

Gedurende deze koudere periode (Dryas) wordt in de regio van Brugge een duinenlandschap gevormd onder invloed van aanhoudende noordwestenwinden. Op deze manier komt de omvangrijke rug van Gistel tot Stekene tot ontwikkeling. De dekzandruggen blokkeren de afwatering vanuit het binnenland waardoor zich in de komvormige depressies stilstaande meren vormen.

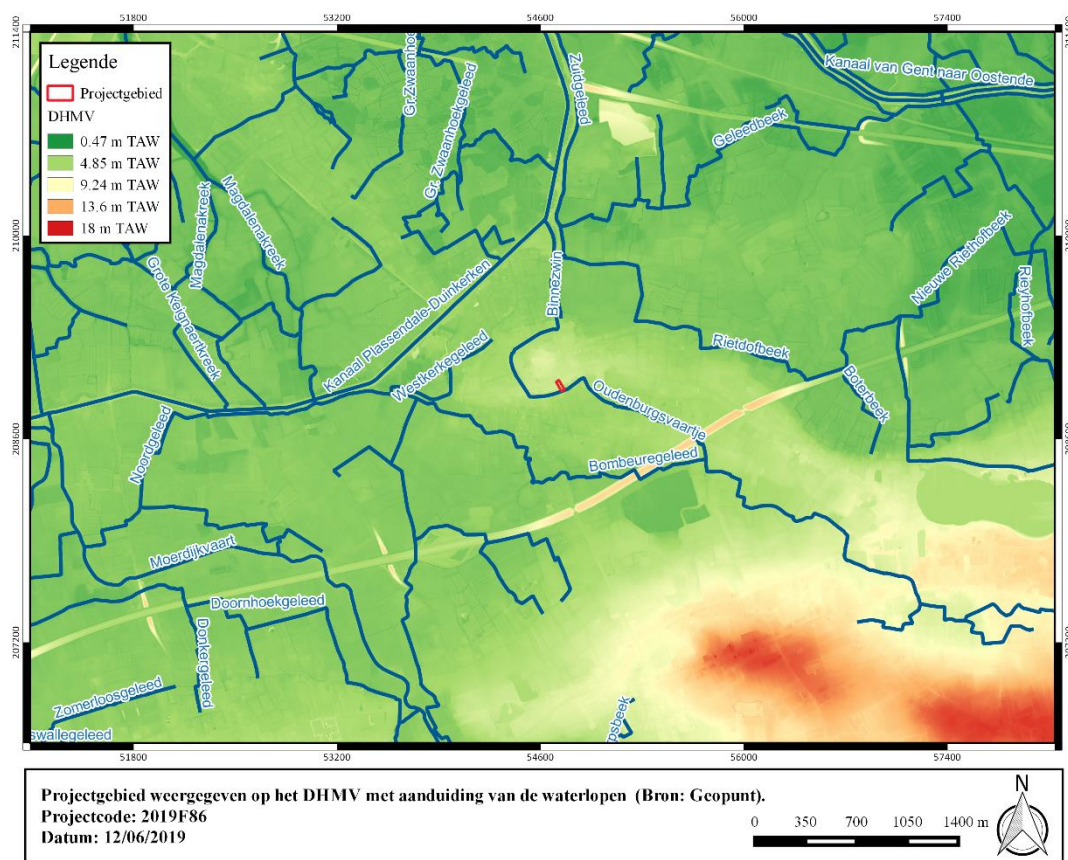
Oudenburg situeert zich op een oost-west gerichte landtong, die een zijtak is van de dekzandrug Gistel-Brugge-Maldegem-Stekene. Het plangebied zelf is gelegen op de zuidelijke helling van deze dekzandrug. Het terrein is gelegen op een hoogte van 7.1 – 5.0 m TAW en helt af richting Oudenburgsvaartje.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

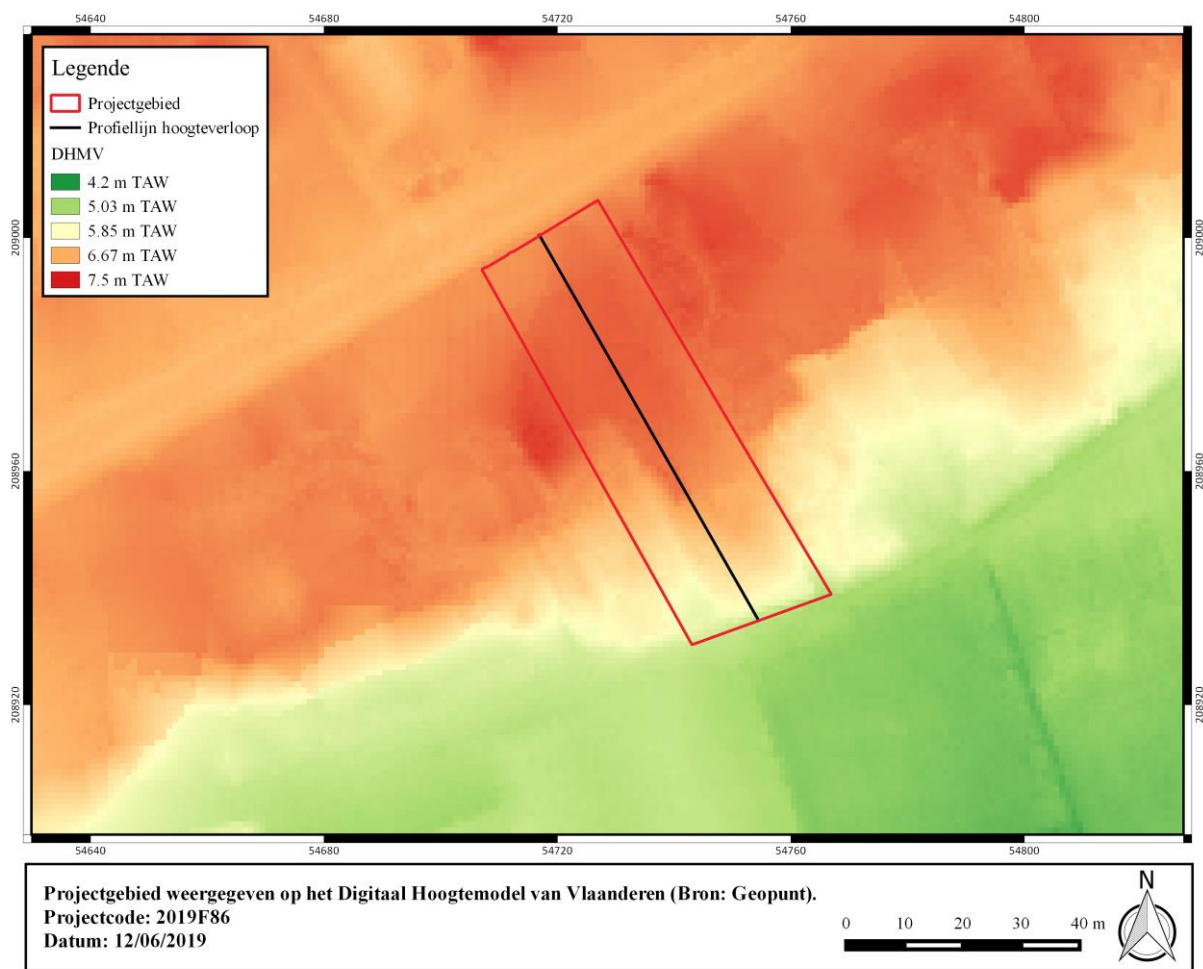

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

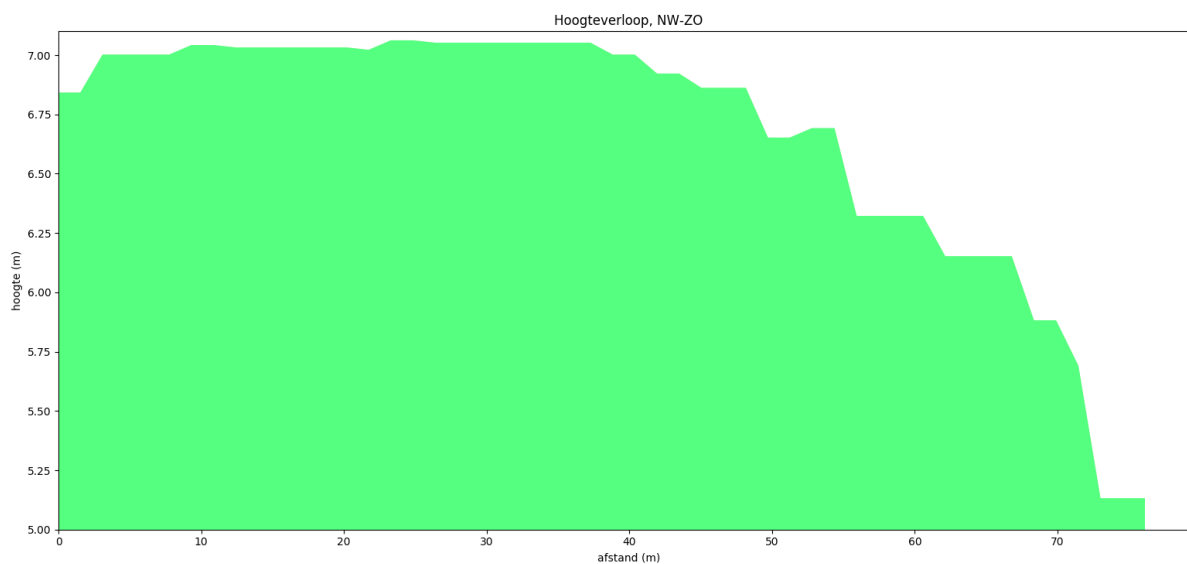

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

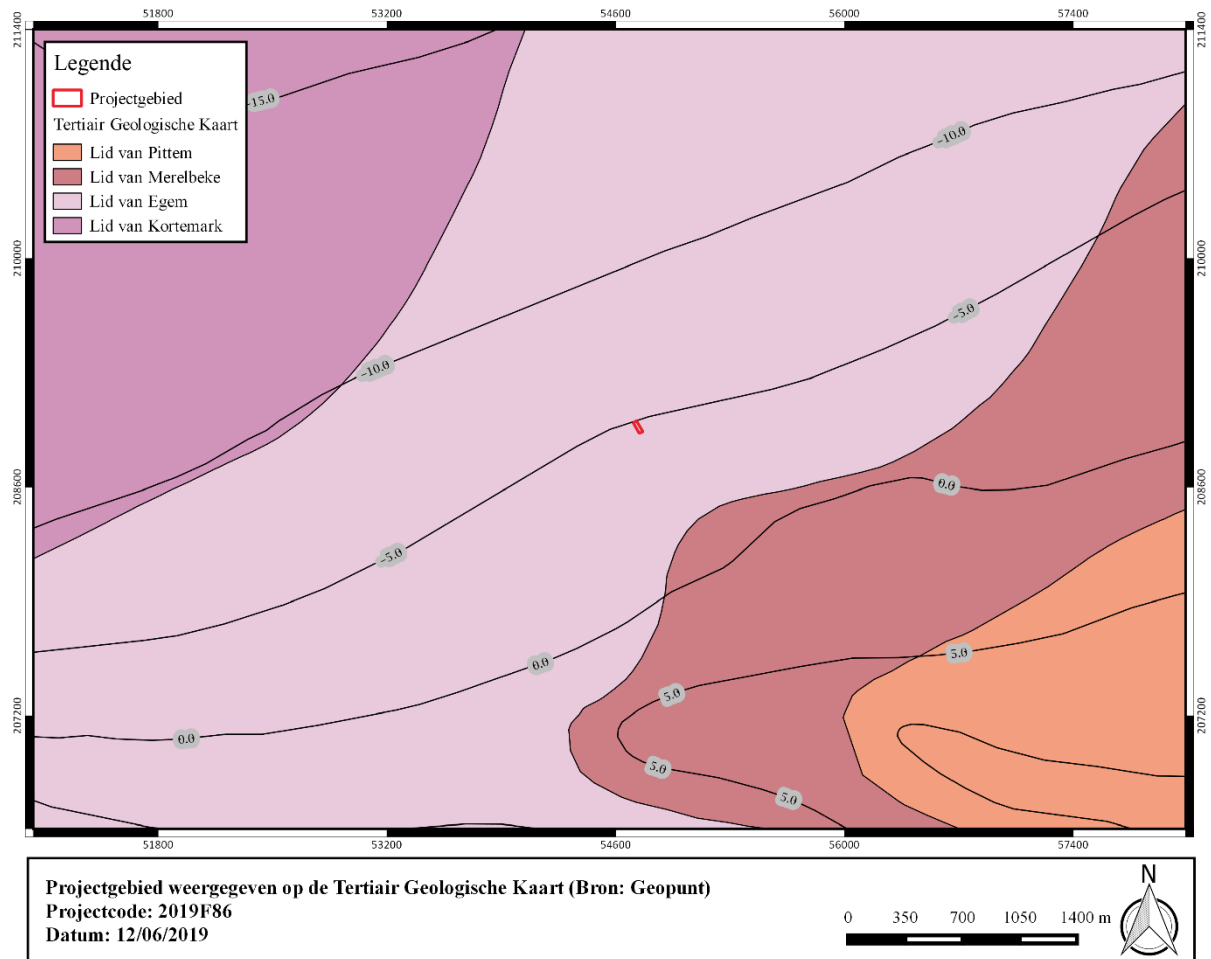

Figuur 12: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem (Formatie van Tielt)**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het Lid van Egem bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

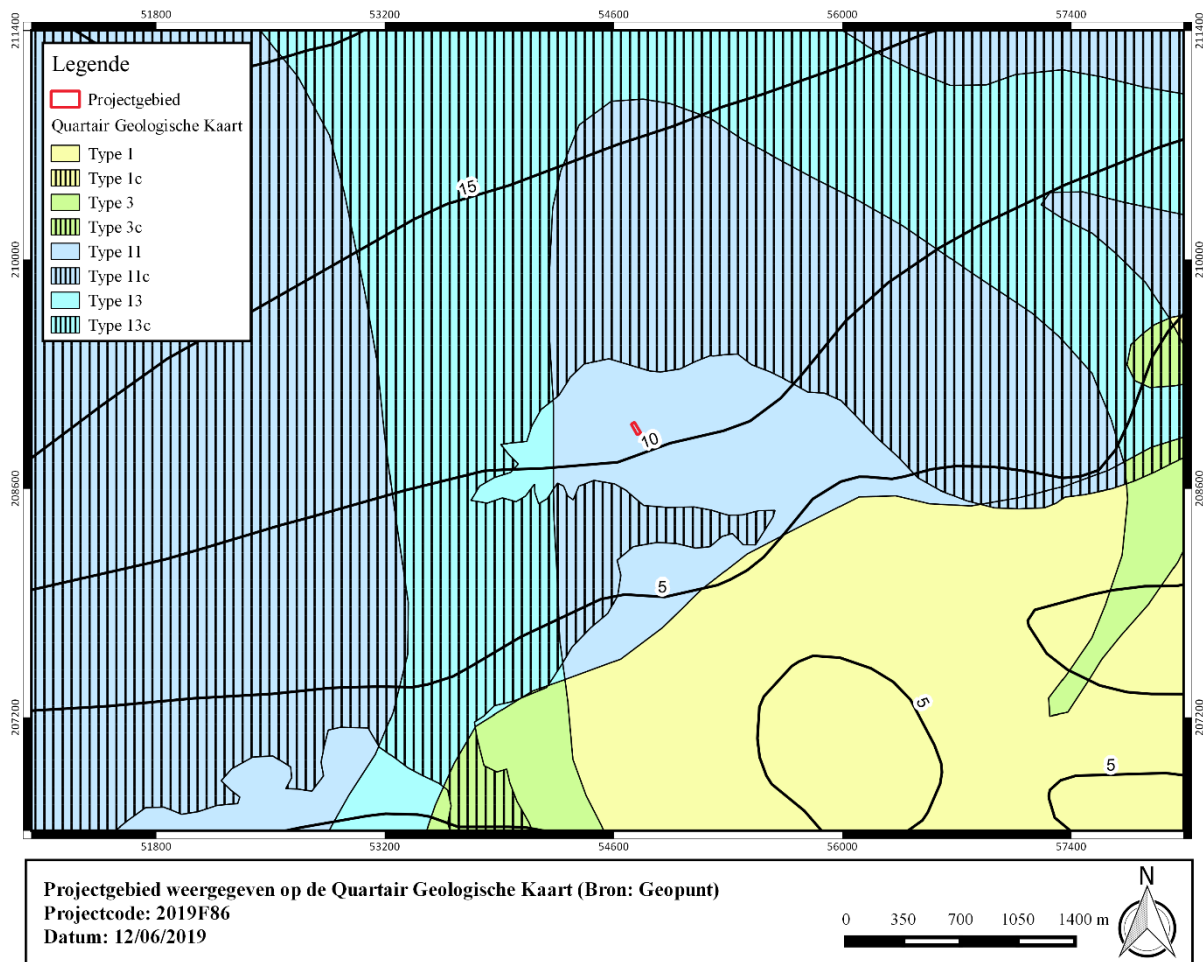

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 11**. Dit type bestaat uit een basisafzetting van getijdenafzettingen van het Eemiaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan hellingsafzettingen van het Quartair bevatten en is mogelijk lokaal afwezig.

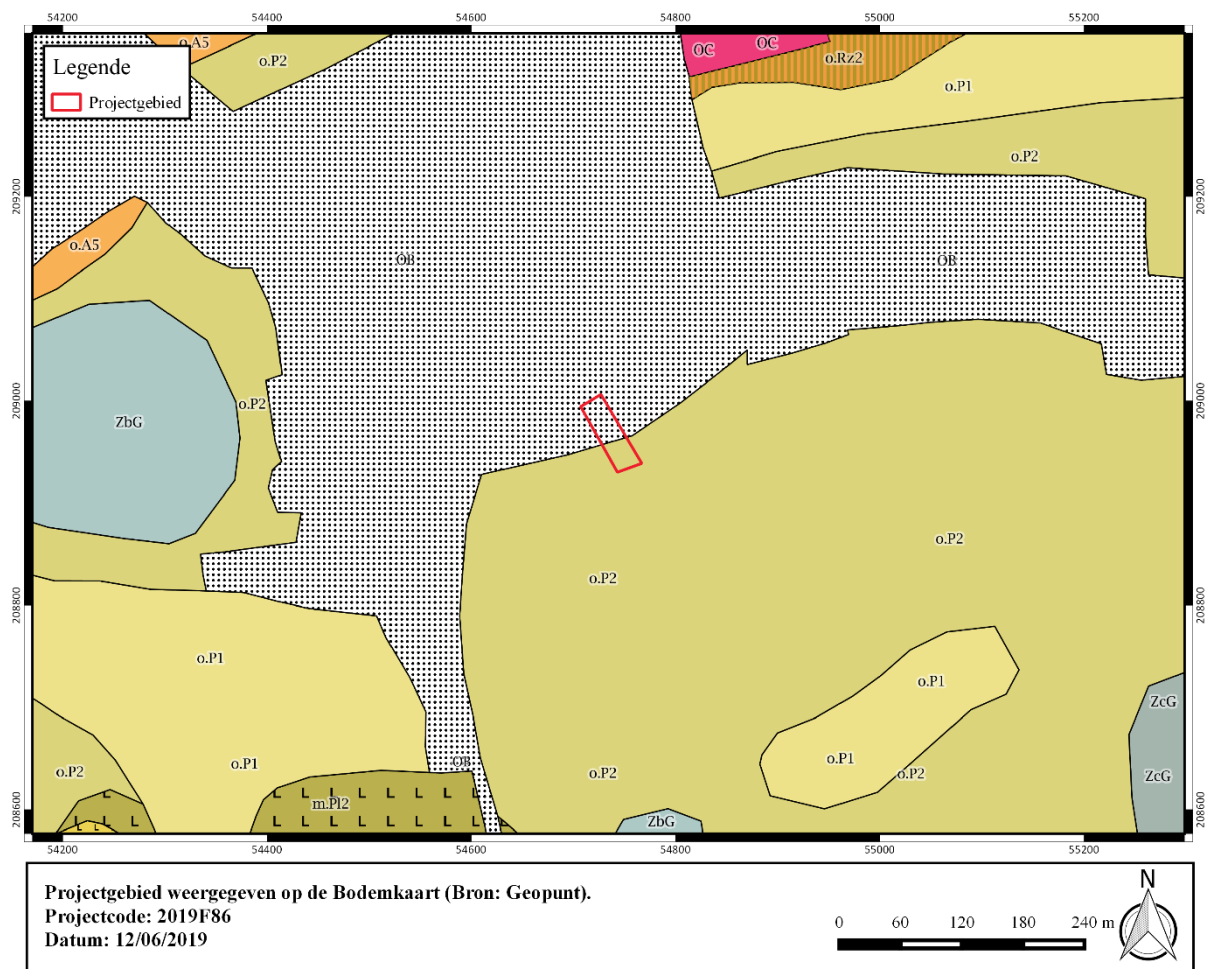

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **o.P2** is een overdekte Pleistocene grond van gebroken poldermateriaal op Pleistoceen zand in de Oudlandpolders. Het gebroken zand komt voor tussen de 60 en 100 cm diepte. De bodems van de bodemserie P (Overdekte Pleistocene gronden) zijn opgebouwd uit gebroken zand, gebroken klei of zware klei welke op wisselende diepte rust op Pleistoceen; soms komt nog een veenlaag in het bodemprofiel voor. De P1 en P2 gronden zijn oorspronkelijk zandige Pleistocene gronden die, bij zeer hoge vloedten tijdens de Duinkerken II-transgressie, oppervlakkig vermengd werden met enige mariene klei. Gans het bodemprofiel is roestig gevlekt en kalkloos. Ze komen voor op gemiddeld 4 m hoogte.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

CAI ID 76706

In de week van 10 tot 14 februari 2003 werden de percelen aan de Hoogstraat nr's. 5 en 7 in Oudenburg aan een archeologisch onderzoek onderworpen. Het onderzoek gebeurde naar aanleiding van de afbraak van twee woningen en de plannen voor een nieuwbouw. Door de lokalisatie precies ten zuiden van het Romeins *castellum* was er immers een verhoogde archeologische verwachting.

Er werd gestart met een lange sleuf met een breedte van 1,80 meter. Door de diepte van de Romeinse sporen en de gevaarlijke opgravingsomstandigheden bleef het onderzoek uiteindelijk beperkt tot deze éne sleuf. De eerder geringe resultaten deden ook besluiten dat een uitbreiding van het onderzoek niet echt opportuun zou zijn. Het westprofiel van de sleuf werd grondig bestudeerd. Slechts enkele kleine stukjes konden in grondvlak worden bekeken.³

De top van het ongestoorde pleistoceen zand werd in het noordelijke uiteinde van de sleuf bereikt op 4,97 m TAW. Aan het zuidelijk uiteinde zo'n 40 cm lager. Dit alles lag gemiddeld ca. 2 meter onder het huidige loopoppervlak. Het terrein lijkt een continuïteit aan activiteit te hebben gekend van de Romeinse periode tot nu.

Een Romeinse horizont van zo'n 20 a 25 cm dik, bestaande uit humeus bruingrijs zand, werd duidelijk herkend en gedateerd op basis van de aangetroffen ceramiek. Deze laag diept uit in een aantal paalkuilen, standgreppels en twee vermoedelijke grachtjes. Twee standgreppels vormen de hoek van een gebouw. De diepte van deze standgreppels wijst mogelijk op een stevige constructie. De diepe paalkuilen die zich ten noorden van de noordelijke standgreppel bevinden, geven waarschijnlijk een aanbouw weer. Binnen de aflijning van de standgreppels kunnen nog enkele paalkuilen herkend worden zonder duidelijk verband met de constructie.⁴

Bovenop deze horizont kon nog een Romeinse ophogingslaag vastgesteld worden die iets donkerder en compacter is. De Romeinse aanwezigheid kon gedateerd worden op het einde van de 2^e- begin 3^e eeuw na Chr. Het Romeinse niveau wordt afgedekt door een pakket dat op basis van het keramisch materiaal in twee fasen kan worden opgedeeld. Een fase in 12^e-13^e eeuw en een fase in de 15^e eeuw, gedomineerd door een grote gracht met veel puin. Deze zwarte ophogingslaag strekt zich uit tot de Stedebeek, die haar oorsprong kent in de 12^e eeuw. In 1128 werd een gracht rondom de stad gegraven.

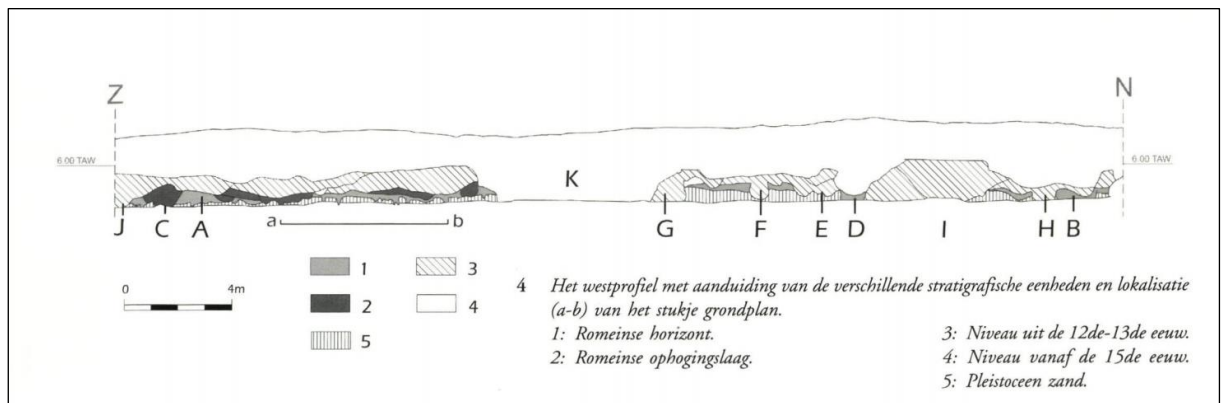
Concreet werden sporen uit het einde van de 2^e-begin 3^e eeuw aangetroffen die perifere bewoning betreffen aan de rand van de zandrug waarop het castellum werd gebouwd. Een hoek van een gebouw een aanbouw kon blootgelegd worden. Dit Romeins niveau wordt doorsneden en afgedekt door een dik pakket daterend uit de 12^e-13 en 15^e eeuw.⁵

³ Vanhoutte, S. 2004: p. 219.

⁴ Vanhoutte, S. 2004: p.220.

⁵ Vanhoutte, S. 2004: p 227.

Figuur 16: Het westprofiel met aanduiding van de verschillende stratigrafische eenheden (bron: Vanhoutte, S. 2004, p. 222).

Figuur 17: Zicht op de sleuf vanuit het zuiden (Bron: Vanhoutte, S. 2004, p.221).

Figuur 18: Zicht op de sleuf vanuit het zuiden (bron: opdrachtgever).

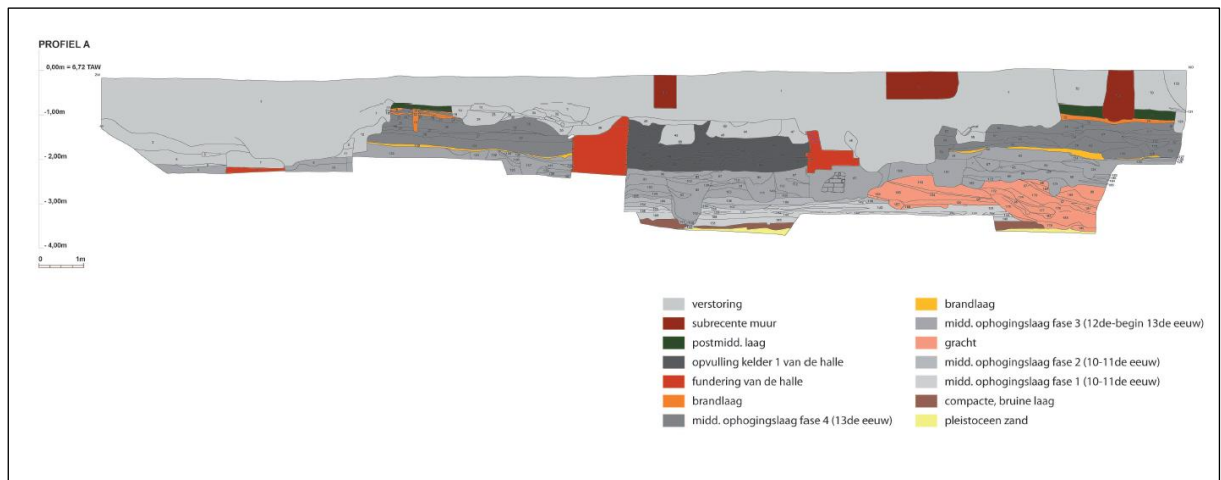
Onderzoek site Hoogstraat-Marktpluin (CAI ID 150361)

Het archeologische proefsleuvenonderzoek op de hoek van de Hoogstraat met het Marktpluin leverde heel wat nieuwe inzichten op over de middeleeuwse bewoning in het centrum van Oudenburg. Deze site situeert zich op ca. 50 meter ten noordoosten van het plangebied. Romeinse en vroegmiddeleeuwse sporen kwamen niet aan het licht. Doordat de moederbodem (pleistoceen zand) slechts op een beperkt aantal plaatsen werd bereikt (samen een twintigtal m²) kan geen definitieve uitspraak worden gedaan of deze zone al dan niet in gebruik/bewoond was tijdens deze periodes. De verdedigingsgracht van de 4de-eeuwse fasen van het Romeinse castellum werd in ieder geval niet aangetroffen.⁶

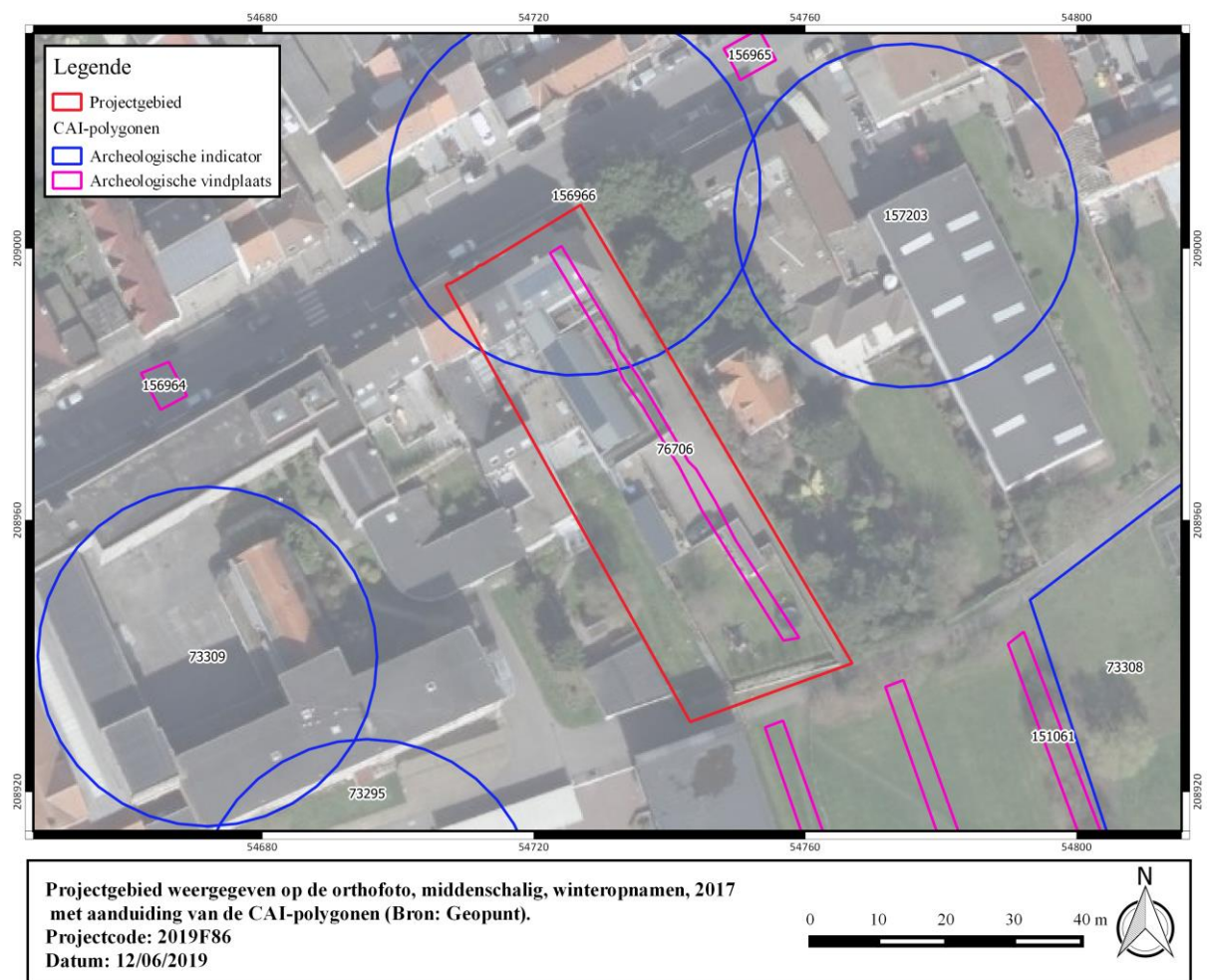
Bovenop het pleistocene zand lag een compacte, humeuze, bruinigrijze laag vermengd met lenzen pleistoceen zand. Wellicht betrof het een verspitte of bewerkte horizont. In deze laag kwamen, naast enkele fragmenten bot, Doornikse kalksteen en dakpan, een vijftal scherven uit de Romeinse, vroeg- en volmiddeleeuwse periode aan het licht. Dit plaatst de vorming van deze laag in de volle middeleeuwen. Nadien werd het terrein stelselmatig opgehoogd. Verspreid over de periode van de 10/11de eeuw tot en met de 13de eeuw werd het terrein zo'n twee meter opgehoogd. Het zeer dikke pakket van de ophogingslagen, ongeveer 2 meter, mag wel opvallend worden genoemd. Uit de diverse archeologische onderzoeken rondom het castellum blijkt dat vanaf de 12de eeuw het lager gelegen gebied rondom het castellum stelselmatig werd opgehoogd. Dit werd behalve in deze opgraving onder meer ook vastgesteld in de diverse kijkvensters gemaakt in de Weststraat en de Hoogstraat tijdens de archeologische begeleiding van de rioleringswerken. Wellicht wilde men de lage zone die zich uitstreckte vanaf de grote stadsgracht (Stedebeek; gegraven in 1128) tot op hetzelfde niveau brengen als het voormalige castellum-terrein, dat op zich al een niet onaanzienlijke hoogte had doordat het op de top van

⁶ Dhaze, W. Hantson, W. Kellner, T. Dewilde, M. De Buyser, F. Minten, N. 2013: p. 71.

de pleistocene zandrug lag en doordat bij elke bouw van een nieuw fort het terrein was opgehoogd. Tezelfdertijd zijn een deel van de ophogingen ter plaatse in verband te brengen met de aanleg van de Markt als nieuw administratief en economisch hart van Oudenburg.⁷

Figuur 19: Tekening profiel (bron: Dhaeze, W. Hantson, W. Kellner, T. Dewilde, M. De Buyser, F. Minten, N. 2013: p. 29).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

⁷ Dhaeze, W. Hantson, W. Kellner, T. Dewilde, M. De Buyser, F. Minten, N. 2013: p. 72.

I. Archeologische vindplaatsen

76706	Opgraving (2003); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: Een Romeinse horizont van ca. 20 à 25 cm dik. Deze laag diept uit in een aantal paalkuilen, standgreppels en 2 vermoedelijke grachtjes. Twee standgreppels vormen de hoek van een gebouw. 37 scherven: 8 terra sigillata, 21 scherven lokaal vervaardigde 'handgevormde' waar (zgn. kustaardewerk), 5 fragmenten grijs gedraaid aardewerk met zandig baksel, 2 fragmenten kruikwaar, 1 scherf late terra nigra of terra nigra-achtige waar. Waarschijnlijk restanten van de perifere bewoning aan de rand van de zandrug waarop het castellum werd gebouwd. Volle middeleeuwen: ophogingspaketten Late middeleeuwen: Enkele kuilen en grachten - grote gracht met veel puin in de vulling, volgde mogelijk de loop van een oudere gracht. Overwelfde kelders van de afgebroken woningen. Datering van de kelders in de 14de-15de eeuw op basis van het baksteenformaat – aardewerk Bron: Vanhoutte, S. 2004: Een korte archeologische interventie ten zuiden van het Romeins castellum te Oudenburg, in Archeologie in Vlaanderen, deel VIII, p. 219-228. & Vanhoutte, S. & Dhaeze, W. 2011: Archeologische opvolging van de riolerings- en wegeniswerken in het stadscentrum van Oudenburg (Weststraat, Hoogwegel, Westkerksestraat en Hoogstraat) (W.-Vl.). Fase I: Weststraat - Hoogwegel (29 april - 6 mei 2010), onuitgegeven rapport.
151061	Opgraving (1990); NK: 15 meter Steentijd: een vuurstenen afslag Ijzertijd: een beschadigd fragment van een met dierkoppen versierde bronzen driepikkel, stelt vermoedelijk een hert voor, uit het einde de late-ijzertijd of uit de vroeg-Romeinse periode Midden-Romeinse tijd: sporen die min of meer gelijktijdig met de bezetting van het grafveld: bewoningssporen (ondiepe greppels met grote brokken houtskool, grachten, paalsporen, kuilen, greppels, poelen (met organisch afval), waterput, 2 kuilen met dierenskeletten (honden- en paardenskelet)), alles uit het Hoge Keizerrijk Laat-Romeinse tijd: 30-tal munten - laat-Romeinse depressie en karrensporen (4de eeuw): met in de vulling een terra sigillata-fragment, geglad aardewerk Merovingische periode: aardewerk Late middeleeuwen: enkele bronzen gespen, beslagplaatjes en een mondharpje - onder meer: gehalveerd 13de-eeuwse zilveren denier, gouden schild geslagen onder Filips IV van Valois (2de kwart 14de eeuw) en een zilveren Spaanse real (einde 15de of begin 16de eeuw) - kuilen (sommige met runderkadavers), greppels, restanten van het vroegere veldindelingssysteem, drinkpoelen en losse archaeologica uit de late en postmiddeleeuwen (o.a. steengoed)

	Bron: Vanhoutte, S. & Patrouille, E. 2003, Archeologisch noodonderzoek naar de resten van het laat-Romeins castellum van Oudenburg (West-Vlaanderen) In: Romeinendag, 8-2-2003, 81-84.
156964	Controle van werken (2011); NK: 15 meter Onbepaald: kuil, gracht, ophogingslagen Volle middeleeuwen: scherf roodbeschilderd aardewerk – dierlijk bot – brokken veldsteen – gracht met een geglazuurde panscherf Bron: Dhaeze, W. & Vanhoutte, S. 2011: Archeologische begeleiding rioleringswerken schoolomgeving Zuidpoort, centrum Oudenburg (29/04-06/05/2010, 23-25/08/2010, 16/09/2010 en 05/10/2010), onuitgegeven rapport.
156965	Controle van werken (2010); NK: 15 meter Romeinse tijd: horizont Volle middeleeuwen: gracht - pakketten rijk aan gecompacteerd organische resten met wat archaeologica, onder meer Maaslands aardewerk Late middeleeuwen: afdekkingslaag met mogelijk paalkuilen en greppels 2 grachten Bron: Dhaeze, W. & Vanhoutte, S. 2011: Archeologische begeleiding rioleringswerken schoolomgeving Zuidpoort, centrum Oudenburg (29/04-06/05/2010, 23-25/08/2010, 16/09/2010 en 05/10/2010), onuitgegeven rapport.

II. Archeologische indicatoren

Veldprospecties

73308	Veldprospectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
-------	---

Toevalsvondst

73295	Toevalsvondst; NK: 250 meter Midden-Romeinse tijd: munten
73309	Toevalsvondst (1890); NK: 250 meter Romeinse tijd: "Overblijfselen van een schip" (niet ontgraven). Gewei van een hert en resten van "thans aldaar onbekende dieren", gevonden bij het schip.

157203	Toevalsvondst; NK: 15 meter 16 ^e eeuw: aardewerk
--------	--

Metaaldetectie

156966	Metaaldetectie; NK: 15 meter Onbepaald: pelgrimsinsigne Bron: Dhaeze, W. & Vanhoutte, S. 2011: Archeologische begeleiding rioleringswerken schoolomgeving Zuidpoort, centrum Oudenburg (29/04-06/05/2010, 23-25/08/2010, 16/09/2010 en 05/10/2010), onuitgegeven rapport.
--------	---

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Oudenburg situeert zich op een zandrug die een uitloper is van de omvangrijke dekzandrug Gistel-Brugge-Maldegem-Stekene. Deze dekzandrug kwam tot ontwikkeling omwille van aanhoudende noordwestenwinden gedurende het Dryas.

Vanaf 10.000 v. Chr. vindt er een algemene opwarming plaats, waardoor de ijskappen smelten en de zeespiegel stijgt. De zee dringt de dekzanden binnen en vormt een wadgebied met getijdenwerking op enkele kilometers ten westen van de huidige kustlijn. Gedurende het mesolithicum vestigen jager-verzamelaars zich op de hogere dekzandruggen. Zij voorzien in hun bestaan door jagen, vissen en verzamelen van planten. De overgang tussen de middensteentijd en de nieuwe steentijd betekent een evolutie naar een sedentair bestaan. Wanneer de mens bij het begin van het neolithicum aan landbouw gaat doen zijn vooral de hoger gelegen droge gronden geschikt.

Omstreeks 3500 v. Chr. vertraagt de zeespiegelstijging en evolueert het kustsysteem tot een stabiel systeem dat niet meer landwaarts opschuift. Tegen 1000 v. Chr. is de hele kustvlakte tot de dekzandruggen een veenlandschap geworden. Aan de rand van de kustvlakte reikt de dekzandrug waarop later Oudenburg, Gistel en Brugge worden gevestigd, boven dit veenmoeras uit. Nog voor het begin van de jaartelling begint een periode van kusterosie door een combinatie van verschillende factoren. Vooreerst is zandvoorraad opgebruikt door de uitbouw van de kust. Daarnaast maken o.a. menselijke activiteiten zoals turfwinning dat het veen inklinkt, waardoor bepaalde zones lager komen te liggen dan de zeespiegel.⁸

Vanaf de IJzertijd en de Romeinse periode kan het landschap rond Brugge in twee grote eenheden worden onderverdeeld. Enerzijds de kustvlakte met een getijdengebied met een langzaam landinwaarts schuivende kustlijn, anderzijds de hoger gelegen zandstreek, van de kustvlakte afgescheiden door de dekzandrug Gistel-Stekene. Talrijke vondsten in de kustvlakte doen desalniettemin vermoeden dat het gebied in een redelijke mate toegankelijk was. Op de duinengordels, de hoogste schorren en de goed ontwaterde randen van geulen moet bewoning mogelijk geweest zijn. Het gebied biedt ongetwijfeld mogelijkheden voor ontginning (veen, zout) en exploitatie (akkerbouw, nomadische veeteelt).⁹

In de Romeinse periode is de plaats waar het latere Brugge zal groeien gelaten in de noordelijke periferie van de *civitas Menapiorum*. Deze *civitas* heeft Cassel als hoofdplaats. Het tracé over Cassel-Velzeke-Tienen-Tongeren is de belangrijkste verbinding gedurende het Hoge Keizerrijk. Vanuit de hoofdplaats van de *civitas Menapiorum* vertrekken een aantal wegen die het gebied ontsluiten. Een *diverticulum* van de baan Cassel-Doornik vertrekt van het gehucht Steenvoorde en loopt over Poperinge tot Brugge waar ze aansluit bij de Zandstraat. Deze weg verbindt de twee centra waaruit later Oudenburg en Aardenburg zullen ontstaan.¹⁰

De zandrug waarop Oudenburg is gelokaliseerd, zorgde tijdens de Romeinse periode voor een zeer strategische ligging aan de rand van kustvlakte, gelegen langsheen een *diverticulum*. Vanaf de tweede helft van de 1^e eeuw na Chr. kwam hier een burgerlijke nederzetting tot ontwikkeling. Vanaf de 2^e eeuw na Chr. was het een uitgelezen locatie voor de inrichting van een militaire basis. Deze militaire aanwezigheid werd in 1956-1957 archeologisch vastgesteld door J. Mertens. Onderzoeken in 1960 en 1970 ter hoogte van de westrand van het kamp besloten tot een driedelige fortchronologie met twee 'hout-aarde'-forten en één stenen castellum. Deze campagnes deden Mertens besluiten tot een erg langdurige militaire bezetting van het einde van

⁸ Hillewaert, B. & Ryckaert, M. 2019. pp. 15-33

⁹ Hillewaert, B. & Ryckaert, M. 2019. pp. 46-47

¹⁰ Hillewaert, B. & Ryckaert, M. 2019. p.51 (bijdrage Y. Hollevoet)

de 2de tot het begin van de 5de eeuw na Chr. De bouw van een supermarkt in het stadscentrum van Oudenburg bood een ideale gelegenheid tot systematisch archeologisch onderzoek van een aanzienlijk stuk van de zuidwestelijke hoek van het Romeins castellum. Het onderzoek leverde inzicht in een complexere occupatiegeschiedenis tussen de 2^e en 5^e eeuw en resulteerde in een verfijnde fortchronologie van vijf opeenvolgende fortperiodes, met drie hout-aarde forten en twee stenen castella. In het najaar van 2008-voorjaar 2009 werd net ten westen van dit terrein langs de Kapellestraat een korte opgravingscampagne uitgevoerd op de noordzijde van het castellum. Daar werd de stratigrafie van de site ter hoogte van de zuidwesthoek bevestigd en kwam er een tussentoren aan het licht. Dit onderzoek toonde eveneens aan dat ook onder de kelders van de gebouwen in de binnenstad het Romeinse bodemarchief nagenoeg volledig bewaard is. Het plangebied situeert zich amper 70 meter ten zuiden van dit castellum.

Over de vroegmiddeleeuwse geschiedenis van Oudenburg is op heden nog weinig gekend. De eerste vermelding van Oudenburg is als Aldenburg in 868-869, in een cijnsboek van de abdij van Lobbes. De bewoning in de vroege middeleeuwen zal zich hoogstwaarschijnlijk vooral binnen de muren van het castellum hebben afgespeeld. Volgens Y. Hollevoet fungeerde Oudenburg tijdens de Merovingische periode (6de-8ste eeuw) misschien als machtscentrum van de lokale elite. In aansluiting op de hypothese van Oudenburg als lokaal machtscentrum, pleit hij voor de identificatie als hoofdplaats van de pagus Flandrensis. In de loop van de 9de eeuw zou Oudenburg die rol verliezen ten voordele van Brugge. Of Oudenburg een onderdeel vormde van de kustverdediging tegen de Noormannen is vooralsnog een open vraag.

Vanaf ongeveer het midden van de 9^e eeuw tot het midden van de 11^e eeuw lijkt Oudenburg een tijdelijke neergang gekend te hebben. Vanaf de 9^e eeuw werd het castellum in fasen geslecht. In het midden van de 11^e eeuw kende Oudenburg een periode van relatief herstel. Cruciaal voor Oudenburg was de stichting in de tweede helft van de 11de eeuw van de Sint-Pietersabdij. De stichting van de abdij wordt traditioneel gesitueerd in 1084 toen Sint-Arnoldus bisschop van Soissons was. In 1128 werd een gracht gegraven rond de stad. Het plangebied situeert zich binnen de omgrachte zone. Wellicht rond hetzelfde moment als de aanleg van gracht en omwalling, kreeg Oudenburg haar stadsrechten. Volgens E. Feys en D. Van de Castele gebeurde dit in 1128 uit handen van Willem Clito of in 1129 door Diederik van de Elzas. Het toekennen van de stadsrechten zal de economische bloei van Oudenburg als belangrijke speler in de lakennijverheid- en handel hebben versterkt. Het (geleidelijk aan) toekennen van stadsrechten had ook zijn impact op het stadswefsel. Wellicht in de 12de eeuw verschoof het politieke en economische centrum naar de huidige markt. Vanaf wanneer dit precies gebeurde, is niet geweten. Wellicht was dit een stapsgewijs proces in de loop van de 13de eeuw. Wat wel gekend is dankzij het archeologisch onderzoek, is dat vanaf (het begin van) de 12de eeuw de lagere zones rondom het castellum met dikke zandige pakketten werden opgehoogd. Deze ophoging is vooral aanzienlijk ter hoogte van de Hoogstraat (tot 1,50 m). Blijkbaar wilde men de lager gelegen zone die tussen de grote stadsgracht (Stedebeek) en het Steedje lag, ophogen en tot min of meer hetzelfde niveau brengen. Binnen de contouren van het plangebied is deze ophoging duidelijk waar te nemen.

Nadat Oudenburg haar economische en politiek bloei beleefde tijdens de 13de eeuw, was er vanaf het begin van de 14de eeuw een geleidelijke terugval. Toch bleef een kleinschalige productie van laken nog tot en met het midden van de 16de eeuw bestaan). Vanaf de 14de eeuw namen ook de stedelijke allures van Oudenburg af.¹¹

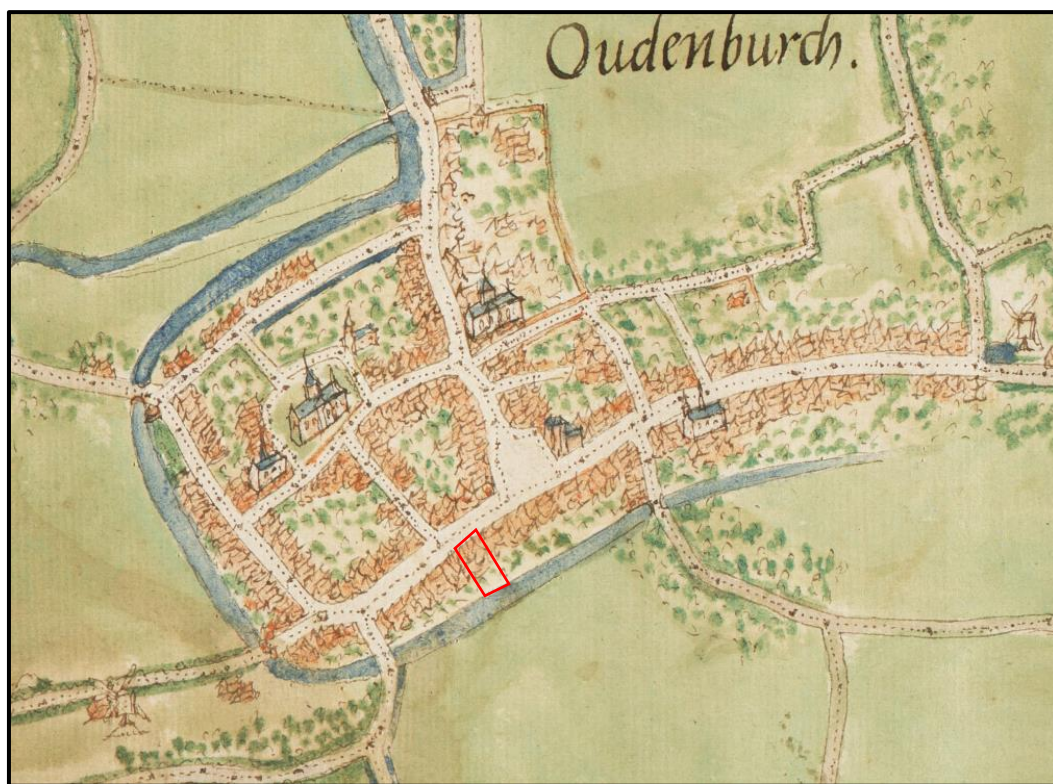
¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Historische stadskern van Oudenburg [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140011> (Geraadpleegd op 17-06-2019)

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De vroegste kaart waarop het plangebied is weergegeven is de Deventerkaart. Op de kaart is het verloop van de Hoogstraat reeds duidelijk waar te nemen. Langsheen deze weg is dichte bebouwing weergegeven. Ten zuiden grenst het plangebied aan de Stedebeek (huidig Oudenburgsvaartje). Deze beek is op heden door een overwelfd. Het stratenpatroon op de Deventerkaart toont veel gelijkenissen met de huidige toestand.

De Sanderuskaart geeft duidelijk bebouwing weer langsheen het wegverloop van de Hoogstraat. Achter deze bebouwing situeren zich tuinpercelen. Het plangebied grenst ten zuiden aan het Oudenburgsvaartje. Ook de Ferrariskaart geeft bebouwing weer in het noordelijk deel van het terrein en centraal binnen het plangebied. De overige zone is in gebruik als tuin.

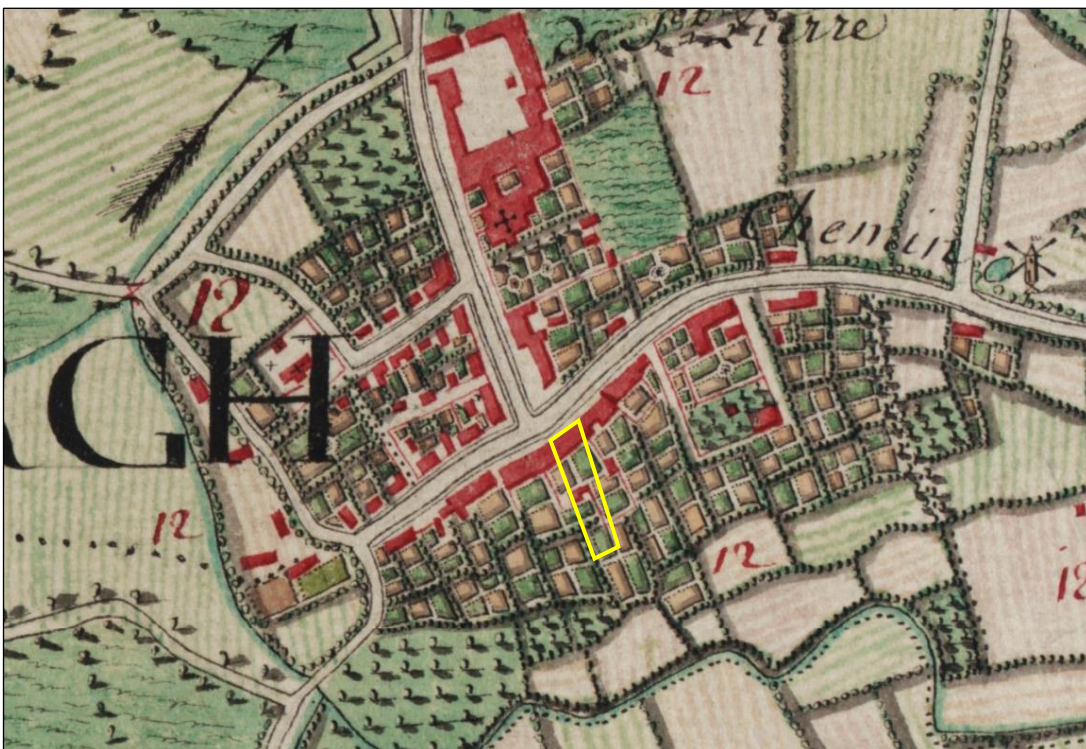
De Atlas der Buurtwegen karteert rijbebouwing in het noordelijk deel van het terrein en twee vierhoekige bijgebouwen centraal binnen het terrein.

Figuur 21: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (bron: KBR).

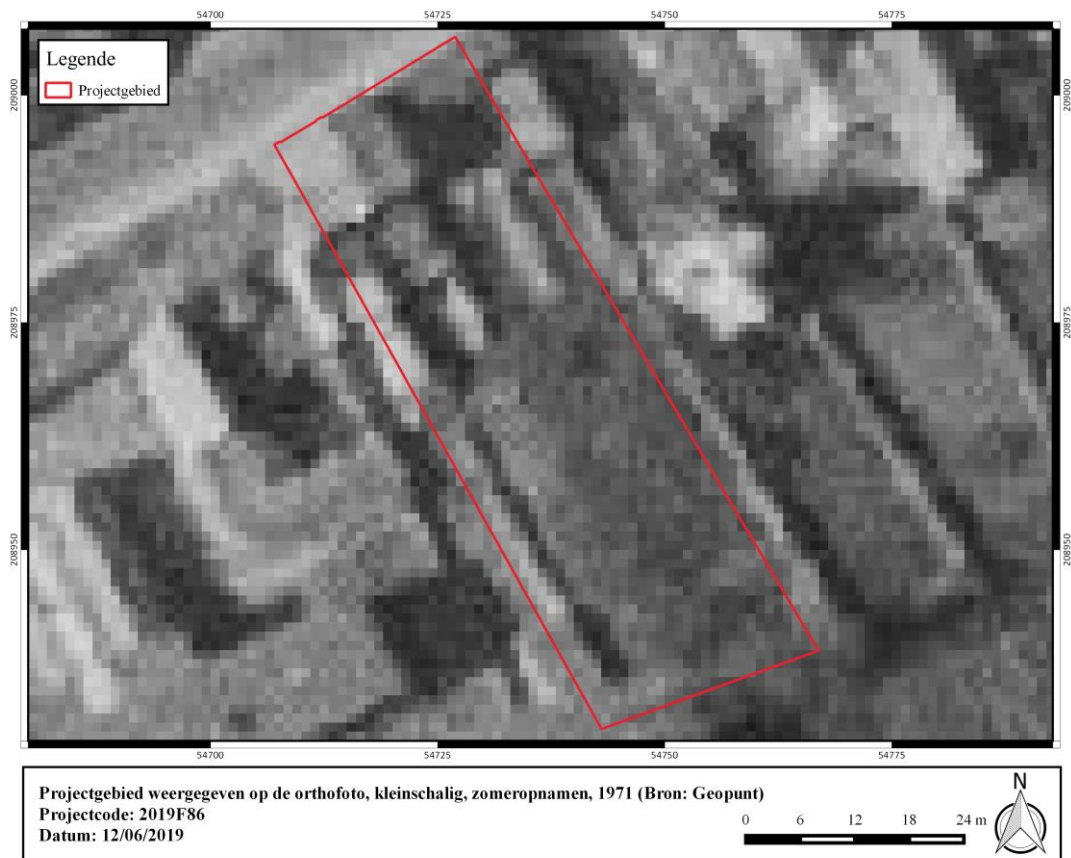
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: KBRt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contouren van het plangebied. Tot de orthofoto van 2000-2003 beperkte de bebouwing zich tot het noordelijke deel van het projectgebied. Op de orthofoto van 2008-2011 is te zien dat het noordelijke gebouwenbestand is gesloopt in functie van de realisatie van een ruimere nieuwbouw. Rondom deze nieuwbouw is verharding aangelegd. De sloop van deze gebouwen gebeurde in 2003. Op de orthofoto van 2008 is de huidige toestand duidelijk zichtbaar. Binnen de zone van de geplande werken is op heden ca. 65 m² van het terrein bebouwd. Bijkomend is ca. 25 m² verhard. Het overige deel van het terrein is in gebruik als grasland.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de uitbreiding van een bestaande slagerij aan de Hoogstraat te Oudenburg. Het terrein is ter hoogte van de geplande werken gedeeltelijk bebouwd en verhard. De gecombineerde oppervlakte van de geplande ingrepen bedraagt 815 m². De maximale diepte van de ingrepen bedraagt ca. 135cm onder het huidige maaiveld.

Landschappelijk gezien is Oudenburg gelegen op een noordwest-zuidoost gerichte aftakking van de grote dekzandrug die loopt van Gistel tot Stekene en het landschap domineert. Deze aftakking vormt als het ware een hoger gelegen schiereiland binnen de lager gelegen kustvlakte. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op getijdenafzettingen van het midden- tot laat-Pleistoceen. Ten zuiden van het onderzoeksgebied loopt de Stedebeek. Dit is een restant van de 12^e-eeuwse stadsgracht. De bodemkaart geeft aan dat de bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied is opgebouwd uit overdekte Pleistocene gronden. Het landschappelijk kader moet aantrekkingskracht hebben gehad op gemeenschappen jager-verzamelaars in de regio.

Cartografische bronnen situeren het onderzoeksgebied in het zuiden van de historische stadskern van Oudenburg. De zone van de Hoogstraat maakte vroeger deel uit van de Romeinse civiele nederzetting rondom het castellum. Op de Deventerkaart is duidelijk bebouwing weergegeven langsheen de straatzijde. Ook op de Ferrariskaart is aangegeven dat het terrein eind de 18^e eeuw bebouwd is aan de straatzijde, het zuiden van het onderzoeksgebied is in gebruik als tuinzone. De 19^e-eeuwse bronnen tonen weinig verandering inzake het landgebruik. Enkel op de Atlas der Buurtwegen worden centraal in het onderzoeksgebied twee bouwvolumes afgebeeld. Op de orthofotosequentie is te zien dat de oorspronkelijke bebouwing in het noordelijk deel van het plangebied in 2003 werd gesloopt om plaats te maken voor een ruimere nieuwbouw.

Op het onderzoeksgebied is reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. In 2003 werden naar aanleiding van een sloop en gepland nieuwbouwproject een archeologisch noodonderzoek uitgevoerd (CAI 76706). Aangezien het terrein gelegen is net ten zuiden van het Romeinse castellum van Oudenburg werd de trefkans als zeer hoog ingeschat. Uit de waarnemingen van het onderzoek blijkt dat het terrein in grote mate is opgehoogd door middeleeuwse pakketten. Het Pleistoceen zand werd pas op een diepte van gemiddeld 2 m onder het huidige maaiveld aangetroffen. Hierop had zich een Romeinse horizont ontwikkeld die op bepaalde plaatsen was afgedekt met een ophogingspakket dat ook gedateerd werd in de Romeinse periode. In deze afgedekte horizont werden verschillende kuilen, paalkuilen en (stand)greppels herkend. Het pakket dat rust bovenop deze Romeins gedateerde horizonten kan opgesplitst worden in twee fases. Enerzijds wordt het Romeinse niveau afgedekt door een 12^e-13^e-eeuws pakket. Op deze horizont rust een ophogingslaag die wordt gedateerd in de 15^e eeuw.

Ten zuiden van dit onderzoeksgebied aan de Hoogstraat, aan de overzijde van de Stedebeek werden bij onderzoek in de jaren '90 door Yann Hollevoet de restanten van een grafveld aangesneden die gedateerd werden in de 2^e-3^e eeuw¹². Bij een daaropvolgende opgraving (CAI 151061) werden resten uit de ijzertijd, Romeinse periode, vroege- en late middeleeuwen onderzocht. Het mag duidelijk zijn dat de Oudenburgse ondergrond enorm rijk is aan Romeins erfgoed.

¹² Vanhoutte S., 2004., pp.2019-228

Concreet wijzen het landschappelijk kader en de gekende waarden op een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek op het onderzoeksgebied in het verleden kan geconcludeerd worden de geplande werken niet interfereren met het bodemarchief. Er kan ter hoogte van het onderzoeksgebied aldus uitgegaan worden van een in-situ bewaring.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Historische stadskern van Oudenburg [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140011> (Geraadpleegd op 17-06-2019)

AGIV

Cartesius

Dhaeze, W. Hantson, W. Kellner, T. Dewilde, M. De Buyser, F. Minten, N. 2013. Archeologisch onderzoek aan de zuidwestelijke hoek van de markt van Oudenburg (site Hoogstraat-Marktplein). Vol- en laatmiddeleeuwse bewoning en restanten van de laat- en postmiddeleeuwse lakenhalle en herberg De Slottele, Oudenburg, 80 p.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Hillewaert, B. & Ryckaert, M. Op het Raakvlak van twee landschappen: de vroegste geschiedenis van Brugge, 2019. pp. 15-33

Koninklijke Bibliotheek van België

Universiteitsbibliotheek Gent

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Vanhoutte, S. 2004: Een korte archeologische interventie ten zuiden van het Romeins castellum te Oudenburg, in Archeologie in Vlaanderen, deel VIII, p. 219-228.

